

06.09.2018 р. також не містить вказівки на довірчий характер відносин між адвокатом та клієнтом.

Проте довіра виступає одним з найважливіших засад взаємодії адвоката з клієнтами, а тому вона заслуговує на увагу у дослідженнях, що присвячені адвокатській діяльності, потребує законодавчого закріплення в ст. 4 «Принципи та засади здійснення адвокатської діяльності» чинного Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Список використаної літератури:

1. Академічний тлумачний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/>
2. Розов І. Комунікативна підготовка співробітників правоохоронних органів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://textbook.com.ua/mentedzhment/1473451639/s-18>
3. Бакаянова Н.М. Етичні аспекти прийняття адвокатом доручення на ведення справи // Актуальні проблеми держави і права. – 2008. – С. 163-168 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apdp.in.ua/v39/28.pdf>
4. Бірюкова А. М. Довіра як етична основа відносин адвоката з клієнтом (міжнародний та вітчизняний вимір) // Вісник кримінального судочинства: Науково-практичний журнал. – 2017. – № 3. – С. 149-154.
5. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства від 01.10.1988 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/A4QYVb>
6. Правила адвокатської етики від 09.07.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/pXWtc4>

Ключові слова: адвокат, адвокатська діяльність, довіра, конфіденційність, адвокатська етика.

Ключевые слова: адвокат, адвокатская деятельность, доверие, конфиденциальность, адвокатская этика.

Key words: advocate, advocate's activity, trust, confidentiality, ethic of advocate.

ДУЖЕНКОВ МАКСИМ ВІКТОРОВИЧ

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
ад'юнкт кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності

ЮВЕНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ ТА ВІДНОВНЕ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Одним з головних обов'язків держави є забезпечення прав і свобод людини, у тому числі дітей, серед яких є право на безпечне дитинство при достатньому життєвому рівні, право на опіку та піклування, виховання з боку батьків або осіб, що їх замінюють охорону здоров'я та лікування, відпочинку, доступ до безоплатної повної загальної та

професійної освіти, право на справедливий судовий розгляд із забезпеченням права на захист на всіх стадіях кримінального процесу та цивільних прав.

Стан підліткової злочинності в державі викликає глибоку занепокоєність та зумовлює необхідність пошуку нових засобів її попередження. Одним із яких є створення ювенальної юстиції та відновного правосуддя. Відповідно до статистичних даних Генеральної прокуратури України у 2016 році 4218 осіб вчинили кримінальні правопорушення, з них до 14 років – 218 осіб, 14 – 15 років 1127 осіб, 16-17 років 2873;

у 2017 році 4510 осіб вчинили кримінальні правопорушення, з них до 14 років – 212 осіб, 14 – 15 років 1337 осіб, 16-17 років 2961;

у 2018 році 3980 осіб вчинили кримінальні правопорушення, з них до 14 років – 176 осіб, 14 – 15 років 1240 осіб, 16-17 років 2564, застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою – 107, засуджені – 2103, закриті судом – 404 [1].

На сьогодні існують детальні розроблені світовим товариством стандарти ювенальної юстиції, у тому числі Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р., Європейська Конвенція про здійснення прав дітей, Мінімальні стандартні правила ООН щодо відправлення судочинства у справах неповнолітніх (Пекінські правила), затверджені резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 10/33 від 10 грудня 1985 р., Керівні принципи ООН щодо запобігання злочинності неповнолітніх (Ер-Рядські керівні принципи), прийняті резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 45/112 від 14 грудня 1990 р., Рекомендації CM/REC (2008) 11 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам (зокрема, Україні), Європейські правила щодо неповнолітніх правопорушників, які підлягають застосуванню санкцій чи заходів від 5 листопада 2008 р., Основні правила застосування програм відновного правосуддя в кримінальних справах Економічна і Соціальна Рада ООН, 24 липня 2002 р., які є міцним підґрунтям формування системи ювенальної юстиції у будь-якій країні світу. Вони відбивають сучасне ставлення світової спільноти до необхідності особливого правового захисту неповнолітніх правопорушників, вік яких є однією з головних причин особливого правового захисту їх прав та охоронюваних законом інтересів [2, с. 20].

Державна політика України у сфері захисту прав дитини відповідно до вимог Основного Закону та внаслідок виконання міжнародних зобов'язань скерована на розвиток нового пріоритетного напрямку – ювенальної політики України. Однією з її стратегічних цілей є створення системи юстиції щодо дітей та визначення ефективних механізмів її розвитку, що спрямовані на захист прав і свобод дітей, які опинились у конфлікті з законом або у ролі свідків чи жертв злочинів, посилення відповідальності держави і суспільства за процес їх соціалізації / ресоціалізації та перевиховання, підвищення рівня правового та соціального захисту, зменшення рецидивної злочинності неповнолітніх тощо [3, с. 16].

Ювенальна юстиція повинна базуватися на:

- відновному правосудді (restorative justice) – це новий підхід до розв'язання правових конфліктів, який ґрунтується на зосередженні уваги на відшкодуванні заподіяної потерпілим шкоди, породженні в правопорушників почуття відповідальності за їхні дії та залученні громади до розв'язання конфлікту за умови активної участі сторін у процесі відновлення порушених стосунків, на примиренні та розробленні угод між потерпілими й правопорушниками для досягнення бажаних результатів та відшкодувань [4, с. 5-6]. Зокрема угода, про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим передбачена главою 35 статті 468 КПК України. Це свідчить про ще один крок до впровадження відновного правосуддя. Домовленості стосовно угоди про примирення можуть вести як представники, так і за допомогою іншої особи, мова йде про медіацію. Це означає, що неповнолітній правопорушник розглядається державою насамперед не як об'єкт репресії а як об'єкт реабілітації.

Позитивним зрушенням на мій погляд є те, що в Законі України «Про судоустрій та статус суддів» передбачена спеціалізація судів, які уповноважені здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх. Однак з позитивними тенденціями в цьому напрямку є низка невирішених питань, а саме до цього часу в Україні відсутні спеціалізовані суди у справах неповнолітніх. Справи відносно неповнолітніх розглядаються у судах загальної юрисдикції, суддями які окрім справ відносно неповнолітніх розглядають справи дорослих правопорушників, через це на мою думку не можливо в повній мірі забезпечити захист прав і свобод дитини, під час судового розгляду справи. Відсутність у процесуальному законодавстві спеціальних вимог до прокурора чи слідчого судді, який здійснює кримінальне провадження щодо неповнолітнього також є неприпустимим. На мою думку судді повинні мати окрім юридичної освіти, ще педагогічну або освіту психолога.

На мою думку більш сприйнятлива для України є континентальна модель ювенальної юстиції, за основу можна взяти модель ювенальної юстиції Франції. Система кримінального судочинства щодо неповнолітніх цієї країни має чітко виражену реінтеграційну спрямованість, а її суб'єктами є не тільки правопорушники, а й діти, які потрапили в соціально небезпечні ситуації ще до вчинення протиправного діяння. Наприклад ст.2 Ордонансу «Правопорушення неповнолітніх» від 2 лютого 1945 р. передбачає переважне застосування заходів захисту, нагляду та сприяння перед кримінальним покаранням. До того ж певна система заходів по захисту неблагополучних дітей передбачена також в Цивільному та Цивільно-процесуальних кодексах Франції, однак і тут головною ланкою по їх застосуванню виступає ювенальний суддя [5, с. 24]. Позитивними елементами французької моделі ювенальної юстиції є перевага виховних заходів над каральними, спеціалізація судів, які займаються виключно справами неповнолітніх, окремі суди, які є окремою судовою інстанцією, їхня юрисдикція поширюється на всі справи щодо неповнолітніх, робота психологів з неповнолітніми, ведення соціального дослідження неповнолітнього правопорушника,

яке оформлюється як соціальне досье. Запозичені та впроваджені в правову систему України елементи ювенальної юстиції Франції стануть дієвим способом превенції злочинності та відновного правосуддя.

Можна погодитись з Н.В. Ортинською, яка розглядає ювенальну юстицію як комплексну систему з її основоположними елементами для повного і дієвого застосування в суспільстві. Її складниками вбачає не лише суди (судді, адвокати, соціальні працівники служби пробації, судові вихователі, працівники правоохоронних органів, слідства), а широку інституційну систему органів, які функціонували б комплексно (від початкової до стадії виконання покарань та ресоціалізації неповнолітнього) [6, с. 361].

Отже, в правовому плані ювенальна юстиція включає масиви норм матеріального та процесуального права, в інституціональному плані – низку державних та недержавних установ та організацій, діяльність яких спрямована на протидію правопорушенням дітей та молоді, захист їх від несприятливих наслідків правопорушень та повернення їх до суспільного життя [7, с. 10].

Підводячи підсумки можна зробити висновки, що в Україні необхідно створити ювенальну юстицію яка б була спроможна забезпечити права дітей які перебувають у конфлікті з законом та потрапили у несприятливі життєві обставини. Спираючись на міжнародний досвід, міжнародно правові акти, необхідно прийняти низку законодавчих актів, які слугуватимуть фундаментом для запровадження ювенальної юстиції яка б базувалась на нових сучасних підходах реагування на злочини та профілактику правопорушень а саме відновному правосудді, охоронній та реабілітаційній функціях, соціальній адаптації, ресоціалізації та введенні такої процедури як медіація яка має стати невід'ємною частиною відновного правосуддя.

Список використаної літератури:

1. Генеральна прокуратура України. Статистична інформація про стан злочинності та результати прокурорсько – слідчої діяльності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>
2. Ювенальна юстиція в Україні : навч.-метод. посібник / Є.М. Гідулянова. – Одеса : Юридична література, 2013. – 20 с.
3. Міжнародно-правові акти у сфері ювенальної політик / Інститут законодавства Верховної Ради України, Представництво Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні. – К.: ФО-П Буря О.Д., 2014. – 16 с.
4. Організація профілактики правопорушень та застосування програм відновного правосуддя в діяльності кримінальної міліції у справах дітей: Навчальний посібник / Кол. авторів: Бухтіарова Т.М., Горова А.О., Коваль Р.Г., Лазаренко О.О., Мороз Л.І., Ростомова Л.М., Яковенко С.І. – Київ: Український Центр Порозуміння, 2009. – С. 5, 6.
5. Кримінальне судочинство щодо неповнолітніх : монографія / В.В. Романюк. – Харків: «Друкарня Мадрид», 2016. – 24 с.
6. Правовий статус неповнолітніх : теоретико-правове дослідження [Текст] : монографія / Н.В. Ортинська. – Львів : СПОЛОМ, 2016. – 361 с.

7. Ювенальна юстиція: Навчальний посібник / Кол. авторів: Гусев А.І., Костова Ю.Б., Крестовська Н.М., Семікоп Т.Є., Терещенко І.Г., Шмеріга В.І.; За заг. ред. Крестовської Н.М. – Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2006. – 10 с.

Ключові слова: права дітей, ювенальна юстиція, суд, неповнолітні, ювенальне законодавство.

Key words: children's rights, juvenile justice, court, minors, juvenile law.

Ключевые слова: права детей, ювенальная юстиция, суд, несовершеннолетние, ювенальное законодательство.

ЛЮЛЬЧУК НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА

Національна академія внутрішніх справ,
кафедра цивільного права і процесу, аспірант

ПРАВОВА ПРИРОДА НАДАННЯ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ

Право на правову допомогу є одним із невід'ємних прав людини, котре має конституційний характер як гарантована державою можливість кожної особи отримати правничу допомогу в обсязі та формах, визначених нею, незалежно від характеру правовідносин особи з іншими суб'єктами права [1].

Загальнотеоретичні аспекти права професійну правничу допомогу досліджувались у наукових працях таких вчених, як М.Антонович, О.Бандурка, О.Банчук, О.Гнатів, А.Грушицький, Д.Гудима, М. Демкова, С.Добрянський, Р.Кассен, В.Копейчиков, В.Котюк, М.Кузінс, Р.Куйбіда, В.Панченко, П.Рабінович, О.Скакун, Р.Титикало, Ю.Тодика, О.Юшкевич тощо. Втім правова природа надання правничої допомоги наразі досліджена недостатньо.

Слід зауважити, що з 02 червня 2016 року Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» [2] було змінено статтю 59 Конституції України – слово «правову» замінено словами «професійну правничу». Тож на сьогодні стаття 59 Конституції України має наступний вигляд: «кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав» [3].

У 2017 році процесуальне законодавство України зазнало змін, які, серед іншого, передбачають запровадження аналогічного до конституційного юридичного поняття – «правнича допомога» [4]. За змістом відповідних статей, «правнича допомога» – це складне поняття, яке включає в себе різні види, одним з яких є професійна правнича допомога. Водночас, законодавство України містить визначення поняття «правова допомога», яке застосовується, зокрема, у нормах Законів України «Про безоплатну правову допомогу» [5] й «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [6]. Втім слід констатувати, що поняття «право-